

REGULISANJE FINANSIRANJA ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA U FBiH IZ JAVNIH BUDŽETA

Aida Daguda i Dajana Cvjetković

INICIJATIVA ZA MONITORING
EVROPSKIH INTEGRACIJA BIH

www.eu-monitoring.ba

Sarajevo, februar 2022.

ISSN: 2303-6079

SADRŽAJ

SKRAĆENICE	3
UVOD	4
Definicija pojmova udruženje i fondacija	5
Problemsko pitanje: finansiranje udruženja i fondacija iz javnih budžeta u FBiH	6
NAČINI FINANSIRANJA ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA U BIH	9
PODZAKONSKI AKTI I PRAVILNICI	15
POSLJEDNJA DOGAĐANJA	18
ZAKLJUČNA RAZMATRANJA I PREPORUKE	20
LITERATURA	22
O AUTORICAMA	23
O INICIJATIVI	24

**REGULISANJE FINANSIRANJA ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA
U FBiH IZ JAVNIH BUDŽETA**

Edicija *Human Rights Papers* Sarajevskog otvorenog centra
Broj publikacije: 62

Naslov: Regulisanje finansiranja organizacija civilnog društva u FBiH iz javnih budžeta

Autorica: Aida Daguda i Dajana Cvjetković

Urednica: Dajana Bakić

Lektura: Sandra Zlotrg

Prijevod: Prevodilačke usluge Context

Prelom/dizajn: Lejla Huremović

Izdavač: Sarajevski otvoreni centar (www.soc.ba) u ime Inicijative
za monitoring evropskih integracija BiH (www.eumonitoring.ba)

Za izdavača: Emina Bošnjak

© Sarajevski otvoreni centar

Nekomercijalno umnožavanje, fotokopiranje ili bilo koji drugi oblik reprodukcije cijele publikacije ili njezinih dijelova poželjno je, uz prethodno pismeno informisanje izdavača na e-mail: office@soc.ba.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost njenih autorica.

SKRAĆENICE

BD – Brčko distrikt

BiH – Bosna i Hercegovina

EU – Evropska unija

EK – Evropska komisija

FBiH – Federacija Bosne i Hercegovine

FIA – Finansijsko-informatička agencija FBiH

JLS – Jedinica lokalne samouprave

OCD – Organizacija civilnog društva

RS – Republika Srpska

FATF – Financial Action Task Force

UVOD

Kompleksno administrativno ustrojstvo Bosne i Hercegovine onemogućava potpuno sagledavanje cjelokupne situacije u bilo kojoj oblasti, pa tako i u oblasti civilnog društva ili, mnogo specifičnije, u oblasti udruženja i fondacija. Nemoguće je utvrditi tačan broj registrovanih udruženja i fondacija jer se one mogu osnovati na različitim administrativnim nivoima i upisati u različite registre (njih osamnaest), u skladu sa tri važeća zakona. Na nivou Bosne i Hercegovine postoji Zbirni registar udruženja i fondacija BiH u kojem se nalazi **27.432¹** registrovana pravna lica (udruženja ili fondacije), zaključno sa 1. septembrom 2021.

Registar vodi Ministarstvo pravde BiH, a u njemu se nalaze podaci svih registrovanih udruženja, fondacija i drugih neprofitnih organizacija, bez obzira na to koje nadležno tijelo ih je registrovalo i po kojem zakonu. Nažalost, Registar ne odražava realno trenutno stanje u sektoru iz više razloga, kao što su: neredovno ažuriranje podataka od strane nadležnih tijela, nepostojanje kontrole o valjanosti podataka, neusklađeni standardi u selekciji udruženja i fondacija, odnosno nepostojanje zajedničkih kriterija za selekciju. Nadalje, veliki problem predstavlja i činjenica da zakoni jasno definišu obaveze i odgovornosti udruženja i fondacija, za čije neispunjavanje je predviđeno zatvaranje/gašenje rada udruženja i fondacija. Način kontrole ispunjavanja obaveza predviđenih zakonom nije definisan te je nemoguće utvrditi da li registrovana pravna lica izvršavaju svoje obaveze te stoga nije moguće ni obustaviti rad, zatvoriti udruženje ili fondaciju zbog neispunjavanja obaveza kao što su održavanje redovne godišnje skupštine, predaja godišnjeg finansijskog izvještaja i sl.

Jedan od osnovnih problema je neujednačeno tumačenje definicije udruženja i fondacija, iz čega proizilazi i različito tumačenje zakonskih odredbi, različito tumačenje relevantnosti zahtjeva za osnivanje udruženja u odnosu na predstavljenu misiju, viziju i ciljeve u statutu, te različito tumačenje mogućih praksi odnosno načina poslovanja, što

¹ Evidentno je smanjenje novoregistrovanih udruženja i fondacija. U 2018. godini registrovano je 2894 udruženja i fondacije, u 2019. 1734, dok je u periodu 2020–2021. registrovano svega 237 udruženja i fondacija.

omogućava različitim pravnim subjektima da se pod velom Zakona o udruženjima i fondacijama osnivaju, a djeluju kao d.o.o. ili druga pravna lica koja imaju isključivo komercijalnu svrhu ili su registrovani u političke ili vjerske svrhe. S druge strane, statistički podaci, evidencije i baze podataka zasnovane su na različitim tumačenjima definicije udruženja i fondacije, te ih je stoga nemoguće komparirati i izvoditi pouzdane zaključke. Npr. Finansijsko-informatička agencija FBiH u svom godišnjem Pregledu finansijskih/financijskih pokazatelja za udruženja/udruge i fondacije/zaklade u Federaciji BiH 2020. obuhvata sve one registrovane prema zakonu o udrugama i fondacijama u FBiH i BiH, ali i one registrovane po drugim zakonima kao što su Zakon o političkim strankama. Tako se u pregledu nalaze udruženja, ali i političke stranke i neke druge agencije za koje se ne može reći da su udruženja ili fondacije.

Definicija pojmova udruženje i fondacija

Veliki dio problema proističe iz primjene zakona, odnosno iz površnog, a ne na dobrobiti društva usmjerenog tumačenja. Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, kao i Zakon o udruženjima i fondacijama FBiH, na isti način definiraju dva oblika organizovanja:

Član 2.

1. Udruženje je, u smislu ovog zakona, svaki oblik dobrovoljnog povezivanja tri ili više fizičkih ili pravnih lica, u svim kombinacijama, radi unapređenja i ostvarivanja nekog zajedničkog ili općeg interesa ili cilja, u skladu sa Ustavom i zakonom, a čija svrha nije sticanje dobiti.

(...)

5. Fondacija je pravna osoba koja nema svoje članstvo, a čiji je cilj upravljanje određenom imovinom u općem interesu ili u dobrotvorne svrhe. Fondacija postaje pravnom osobom onda kada je registrovana onako kako je to predviđeno ovim zakonom.

U ovom dokumentu riječ je isključivo o udruženjima i fondacijama registrovanim u skladu sa dva zakona: Zakon o udruženjima i fondacijama BiH i Zakon o udruženjima i fondacijama FBiH, koji na istovjetan način definiraju udruženja i fondacije.

Problemsko pitanje: finansiranje udruženja i fondacija iz javnih budžeta u FBiH

Civilni sektor u BiH je mnogobrojan, ali vrlo nerazvijen, s tendencijom suštinske, ali i finansijske degradacije. O kompleksnosti pitanja finansiranja udruženja i fondacija iz javnih budžeta u FBiH govori i činjenica da je nemoguće utvrditi koji nivoi vlasti u kojim iznosima finansiraju određeni broj udruženja i fondacija. Međutim, prethodna istraživanja i utvrđeni pokazatelji mogu doprinijeti stvaranju jasnijih kontura vrlo zamagljene slike finansiranja i odnosa između vlasti i javnih institucija sa udruženjima i fondacijama.

Veliki problem i dalje predstavlja nepostojanje unificiranog okvira za raspodjelu javnih budžetskih sredstava organizacijama i fondacijama, te nepostojanje centralizovanog sistema praćenja podataka, odnosno procesa izdvajanja, dodjele i utroška/realizacije projekata sa jasnim rezultatima postignutim u zajednici i među ciljnim grupama. Ovakva situacija omogućava da se svake godine izdvajaju javna budžetska sredstva netransparentno, bez adekvatnih pravila i procedura što omogućava raspodjelu sredstava tako da se favorizuju organizacije koje su blagonaklone ili dobro povezane sa vladajućim strankama, dok se kompetencije i relevantnost organizacija zanemaruju.

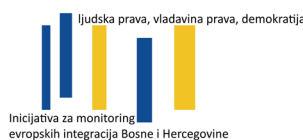
Ovakav pristup dovodi do smanjenja prostora za djelovanje organizacija i fondacija koje su osnovane s ciljem doprinosa razvoju društva i države i koje rade u skladu sa statutarnim odredbama na profesionalan, transparentan i neovisan način. U međunarodnim dokumentima se navodi da povećanje prepreka za finansiranje organizacija i fondacija iz javnih budžeta dovodi do smanjenja i ugrožavanja civilnog prostora, što je jedan od najopasnijih faktora ograničavanja djelovanja organizacija, razvoja civilnog društva i demokratije.²

2 OPINION: Financing of Civil Society Organisations by the EU [own-initiative opinion], 2017. European Economic and Social Committee

Važno je naglasiti da prethodna istraživanja bilježe velika izdvajanja iz javnih budžeta za udruženja i fondacije, te da taj iznos na godišnjem nivou prelazi **100 miliona KM**, što državu stavlja na prvo mjesto liste najznačajnijih donatora u BiH. Ovaj iznos, u skladu sa nalazima prethodnih istraživanja, najviše čine izdvajanja na lokalnom nivou (općinskom/opštinskom), 62% ukupnog iznosa, zatim 25% sa nivoa kantona i samo 6% sa državnog nivoa.³ Najviše sredstava se izdvaja za udruženja proistekla iz rata i sportska udruženja (54,1%), razvoj civilnog društva (11,5%), te za marginalizovane grupe i druge važne oblasti preostaje svega 34,4%.

Ovaj iznos nije iznenađujući s obzirom na decentralizovani sistem upravljanja, i činjenicu da više od **350 institucija** (administrativnih jedinica) izdvaja sredstva za organizacije i fondacije, a tu spada 156 općina/opština i gradova, deset kantona, 150 ministarstava, tri vlade entiteta i Brčko distrikta sa više od 30 ministarstava i Vijeće ministara sa devet ministarstava i agencija.

Kvantitativna analiza za 2012. godinu, kao i za sve prethodne godine, pokazala je da država za nevladin sektor izdvaja znatno više sredstava nego međunarodni donatori. Od 100.006.470,48 KM, koje su u 2012. godini izdvojeni za nevladin sektor u BiH, na nivou FBiH izdvojeno je 57.602.954,51 KM, na nivou RS 30.538.566,15 KM, na nivou DBBiH 11.189.949,15 KM, dok je na nivou BiH izdvojeno 675.000,00 KM.⁴ Iznos je neravnomjerno raspodijeljen: za rad sportskih organizacija je izdvojeno 38,9%, 15,2% za rad boračko-invalidskih udruženja i srodnih organizacija, 11,5% nevladinim organizacijama koje se fokusiraju na pružanje socijalnih usluga/socijalne zaštite građana, dok je 34,4% dodijeljeno ostalim tipovima nevladinih organizacija. Osim neravnomjerne raspodjele javnih budžetskih sredstava i nepostojanja strateškog utemeljenja za ovakav rad, veliki problem predstavlja i nepostojanje okvira za transparentno i svrsishodno finansiranje organizacija i udruženja, što je zaključeno i u Analitičkom izvještaju Evropske komisije:

3 <http://civilnodrustvo.ba/media/26210/pismo-glava-izdvajanja-vladinog-sektora-za-nevladin-sektor-u-bosni-i-hercegovini-za-2012-godinu.pdf>

4 Analiza pravnog, institucionalnog i fiskalnog okvira za organizacije civilnog društva u BiH, 2014. Centar za promociju civilnog društva

REGULISANJE FINANSIRANJA ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA U FBiH IZ JAVNIH BUDŽETA

„Samo neke opštine imaju pravni okvir za transparentno finansiranje organizacija civilnog društva na osnovu jasno utvrđenih kriterija i alata za praćenje i evaluaciju. Raspodjela javnih sredstava organizacijama civilnog društva nije u potpunosti transparentna niti sistematična. Pozivi za dodjelu javnih sredstava kao i, u nekim slučajevima, rezultati konkursa, su javno dostupni, ali određeni mehanizmi za raspodjelu sredstava nisu pravno obavezujući i nisu u potpunosti implementirani. Kad se sve uzme u obzir, potrebno je da Bosna i Hercegovina osigura okvir za transparentno finansiranje organizacija civilnog društva.“⁵

Analiza stanja u civilnom sektoru i dosad urađena istraživanja pokazuju da je trenutno važeći model finansiranja udruženja i fondacija iz javnih budžeta nepovoljan, kako za udruženja i fondacije tako i za vlast (najčešće ministarstva i općine/opštine) i razvoj civilnog društva u globalu. Naime, ovakvim načinom raspodjele sredstava nemoguće je doprinijeti pozitivnom razvoju civilnog društva.

Razlozi su nepostojanje jasnih kriterija na osnovu kojih se dodjeljuju sredstva, nepostojanje detaljno razrađenih principa i pravila, kao ni definisane svrhe koja treba da se postigne pružanjem finansijske podrške udruženjima i fondacijama. „Ovaj proces je obilježen političkim igrama, lobiranjem i nepostojanjem planskog i sistematskog promišljanja. U skladu sa tim, nema ni praćenja provedbe projekata na osnovu kojih se može govoriti o uspješnosti ili neuspješnosti projekta te ni mogućnosti za poboljšanje procedura u slijedećim godinama. Sve ovo uzrokuje gubljenje povjerenja u rad institucija i u način dodjeljivanja sredstava. Veliki iznosi novca idu u nepovrat a da se pritom ne ocjeni učinkovitost projekta i eventualni uticaj na širu društvenu zajednicu. Upitno je da li BiH, ili čak i bilo koja ekonomski stabilnija i jača država, može sebi priuštiti luksuz dodjeljivanja tolikog iznosa novca bez urađene evaluacije i ocjene učinkovitosti finansiranih projekta, te procjene njihovog uticaja na širu društvenu zajednicu.“⁶

5 Analitički izvještaj: Mišljenje Komisije o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u Evropskoj uniji, str. 22.

6 https://osfbih.org.ba/images/Progs/00-16/PDFP/pdfp_09/bos_selma_o_agovic_full.pdf

NAČINI FINANSIRANJA ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA U BIH

„Postoje tri načina finansiranja OCD iz budžeta domaćih institucija i to: strateško, dugoročno i ugovorno. Prva dva načina svakako predstavljaju bolji način za OCD-ove, jer se time obezbjeđuje kontinuirano i sistematsko finansiranje organizacija. S druge strane, ugovorni način predstavlja metod delegiranja nadležnosti sa vladinih institucija na OCD-ove, u onim situacijama kada vladine institucije nemaju razvijene kapacitete za pružanje usluga na koje ih pozitivni propisi obavezuju.“⁷ Sva tri načina finansiranja imaju svoje prednosti i predstavljaju najbolji pristup u određenim okolnostima, ali samo pod uslovom da se vode visokim profesionalnim standardima, strateškim dokumentima i ciljevima i da se sprovode na transparentan i odgovoran način.

Budžeti institucija u BiH donose se u skladu sa **Zakonom o finansiranju institucija BiH** kojim se uređuje priprema, donošenje, izvršenje, računovodstvo, izvještavanje i nadzor Budžeta Bosne i Hercegovine, jedinstveni račun Trezora na nivou Bosne i Hercegovine i investiranje javnih sredstava, te principi, sistem i harmonizacija finansijskog upravljanja i kontrole u institucijama Bosne i Hercegovine. Budžeti institucija u FBiH donose se u skladu sa Zakonom o budžetima u FBiH kojim se uređuje planiranje, izrada, donošenje i izvršavanje budžeta Federacije Bosne i Hercegovine, budžeta kantona, gradova i općina i finansijskih planova vanbudžetskih fondova, budžetska načela, zaduživanje, garancije i upravljanje dugom, program javnih investicija, pravila fiskalne odgovornosti, računovodstvo, izvještavanje, nadzor i revizija budžeta i drugih budžetskih korisnika.

Zakon predviđa kreiranje programa koji omogućavaju resornim ministarstvima, kantonima i općinama/opštinama da alociraju sredstva u skladu sa strateškim ciljevima, a zatim se u posebnoj alineji definiše odgovornost za ostvarenje ciljeva i svrsishodno korištenje finansijskih sredstava: „z) izjava o odgovornosti za ostvarenje ciljeva institucije podrazumijeva izjavu kojom rukovodilac institucije potvrđuje da je

7 Ibid.

REGULISANJE FINANSIRANJA ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA U FBiH IZ JAVNIH BUDŽETA

tokom fiskalne godine osigurao namjensko, svrsishodno i zakonito korištenje sredstava odobrenih budžetom institucije za ostvarivanje utvrđenih ciljeva, te ekonomično, efikasno i efektivno funkcioniranje sistema finansijskog upravljanja i kontrola u instituciji”. Ovaj Zakon članom 8. definira i sadržaj budžeta koji mora da sadrži: a) prihode i rashode; b) obrazloženja, a unutar obrazloženja je predviđeno da se opišu i predvide grantovi za nevladine organizacije; c) tekuća sredstva; d) aneksi i dr.

Zakonom o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2020. godinu definira se iznos za grantove neprofitnim organizacijama veći od 7 miliona KM, s tim da to podrazumijeva sve neprofitne organizacije, a ne samo udruženja i fondacije. Nadalje, Zakon članom 10. Tekući grantovi i transferi definiše obaveze za sljedeće: „Sufinansiranje projekata institucija kulture u Bosni i Hercegovini“, „Međunarodnu kulturnu saradnju“, „Podršku tehničkoj kulturi i inovatorstvu u Bosni i Hercegovini“, „Sufinansiranje sportskih manifestacija“, „Programe za pripremu projekata i potencijalnih kandidata za sredstva iz fonda H2020“, „Sufinansiranje projekata nevladinih organizacija u oblasti prevencije HIV-a i tuberkuloze u BiH“ i „Grant za realizaciju projekata bilateralne saradnje u oblasti nauke na osnovu međunarodnih sporazuma“.

Osim navedenih obaveza za podršku u finansiranju predviđa se i obaveza da „(3) Budžetski korisnici u čijem su budžetu odobrena sredstva za tekuće grantove dužni su obavijestiti korisnika o obavezi izvještavanja o namjenskom utrošku dodijeljenih sredstava. U svojim periodičnim izvještajima budžetski korisnici, posredstvom kojih se realiziraju ovi grantovi, dužni su dostaviti izvještaj o namjenskom utrošku ovih sredstava u rokovima propisanim članom 22. Zakona o finansiranju, a na osnovu izvještaja krajnjih korisnika tekućih grantova. (4) Budžetski korisnici kod kojih su planirani tekući grantovi i transferi dužni su obavještati krajnje korisnike tekućih grantova i transfera da uključe rodni aspekt prilikom rasporeda sredstava tekućih grantova i transfera, kao i prilikom izvještavanja o namjenskom utrošku sredstava.“

Međutim, postavlja se pitanje na koji način i ko tačno vrši kontrolu nad dodijeljenim sredstvima, te na koji način se mjere rezultati i postignuti ciljevi.

U obilju primjera loše prakse, naročito je potrebno istaći rijetke dobre primjere. Jedan od njih je Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH koje je unificiralo obrazac za prijave kao i za izvještavanje o utrošku dodijeljenih grant sredstava, što značajno olakšava aplikantima postupak apliciranja, kao i pravdanje utroška dodijeljenih sredstava.

Vrijedno je pomenuti i to da je Ministarstvo civilnih poslova BiH jedino od državnih ministarstava koje ima prikazanu vezu dodjeljivanja grantova sa ciljevima iz strateških dokumenata. Prema **Zakonu o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine** uređuju se planiranja, izrada, donošenje i izvršavanje budžeta Federacije Bosne i Hercegovine, budžeta kantona, gradova i općina i finansijskih planova vanbudžetskih fondova, budžetska načela, zaduživanje, garancije i upravljanje dugom, program javnih investicija, pravila fiskalne odgovornosti, računovodstvo, izvještavanje, nadzor i revizija budžeta i drugih budžetskih korisnika. Član 11. definira između ostalog i rashode, a grantovi za udruženja i fondacije se nalaze pod stavkom „tekući transferi i drugi tekući rashodi“. Ovim zakonom se organizacije tretiraju i kroz stavku vanbudžetskih korisnika, ali samo one koje obavljaju javne usluge i vrše javni servis, a osnovane su posebnim propisima.

Oba zakona predviđaju izdvajanje dijela javnog budžeta za određene programe i aktivnosti udruženja i fondacija. Ovaj princip se primjenjuje za entitetske budžete kao i kantonalne u FBiH gdje je puno veći iznos sredstava u okviru civilnog sektora namijenjen za OCD-e. Općine/opštine donose svoje budžete prema pravilima statuta u kojima se mogu nalaziti iskazana planirana sredstva za određene subjekte ili programske aktivnosti organizacija i udruženja. Osim budžetskih namjenskih sredstava, postoji mehanizam da se podzakonskim aktima (odlukama izvršnih organa vlasti ili organa uprave) dodijele sredstva iz tekuće budžetske rezerve što se smatra interventnim korištenjem sredstava tj. prema potrebi intervencije.

Važno je naglasiti da svi nivoi vlasti mogu donijeti odluku o strateškom, dugoročnom i ugovornom finansiranju udruženja i fondacija.

Strateško finansiranje podrazumijeva planiranje budžeta u skladu sa strateškim dokumentima organa koji kreira budžet, na način da

REGULISANJE FINANSIRANJA ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA U FBiH IZ JAVNIH BUDŽETA

određene programe implementiraju udruženja i fondacije u skladu sa svojom ekspertizom i predstavljenim projektnim prijedlozima. Za ovakav vid finansiranja neophodno je utvrditi zajedničke kriterije i pravila, osigurati konkurentnost i razvoj civilnog društva kroz objavu javnih poziva, kriterija za odabir najboljih projekata i metodologiju monitoringa i evaluacije finansiranih projekata i programa. U ovoj oblasti je vidljiv napredak, i u Analitičkom izvještaju EK se navodi da neke općine primjenjuju principe transparentnog finansiranja organizacija, ali je neophodno osigurati veću transparentnost i ujednačen pristup svih nivoa vlasti raspodjeli javnih budžetskih sredstava. Neka ministarstva i općine preferiraju sufinansiranje projekata i programa udruženja i fondacija obrazlažući to neutemeljenim argumentima manje vjerovatnoće zloupotrebe dobivenih sredstava.

Mnogo sredstava i napora se ulaže u nastojanju da se obezbijedi adekvatan model transparentnog, jedinstvenog i pravednog finansiranja organizacija i fondacija iz javnih budžetskih sredstava. Dužnost lokalnih vlasti je da rade transparentno i donose odgovorne politike, a tu sigurno podrazumijevamo i transparentno trošenje novca budžetskih korisnika, gdje potpada i proces otvorenog i pravednog načina raspodjele sredstava namijenjenih za lokalne organizacije. Najviše sredstava izdvajaju općine/opštine, te su one ključan faktor razvoja i održivosti civilnog društva u BiH. „Sa druge strane ohrabrujuće je da 68% opština/gradova u BiH objavljuju jednom ili dva puta godišnje pozive za dodjelu sredstva lokalnim OCD, a pri tome neke imaju i usvojene odluke koje jasno definišu metodologiju dodjele (kriterije, izbor komisija, način odabira, i dr.)“⁸ U skladu sa Zakonom o udruženjima i fondacijama, Vijeće ministara je 2019. godine donijelo Pravilnik o kriterijima za finansiranje i sufinansiranje projekata u oblastima od javnog interesa koje provode udruženja i fondacije. Pravilnik u svojim aneksima jasno definiše proceduru objave poziva, tekst javnog poziva, kriterije, način selekcije, potrebnu dokumentaciju i formulare za prijavu projekata.

Drugi oblik finansiranja rada udruženja i fondacija predviđen zakonom je dugoročno finansiranje programa i projekata od javnog interesa.

⁸ Transparentnost i prakse lokalnih vlasti pri dodjeli javnih prostora, finansiranju i drugim oblicima saradnje sa OCD, dopunjeno izdanje 2020. CCI ACED, str. 29

Ovdje je važno naglasiti da programe i projekte od javnog interesa donose institucije Bosne i Hercegovine, kako je predviđeno Zakonom o udruženjima i fondacijama BiH, član 13. Predstavljaju zaokružene i tematski jasno određene aktivnosti čije provođenje dugoročno ili u ograničenom roku djelovanja daje prepoznatljivu dodatnu društvenu vrijednost kojom se podiže kvalitet života pojedinaca, odnosno unapređuje razvoj društvene zajednice: stav (3) „Institucije Bosne i Hercegovine na osnovu provedenog javnog poziva, odnosno konkursa, zaključuju ugovore s udruženjima o provođenju programa ili projekata od javnog interesa“; stav (4) Aktivnostima od javnog interesa udruženja smatraju se posebno aktivnosti udruženja koje doprinose promociji: ljudskih prava, prava osoba s invaliditetom, zaštite djece s teškoćama u razvoju, prava nacionalnih manjina, jednakosti i ravnopravnosti u borbi protiv diskriminacije, zaštite od nasilja, aktivnosti djece i mladih, borbe protiv različitih oblika ovisnosti, razvijanje volonterizma, humanitarnih aktivnosti, socijalne zaštite, zaštite okoliša, zaštite prirode, zaštite zdravlja ljudi, umjetnosti, obrazovanja, kulture i svih drugih aktivnosti koje se po svojoj prirodi mogu smatrati djelovanjem od javnog interesa“; stav (5) „Udruženje koje je dobilo sredstva za provođenje programa ili projekata od javnog interesa podnosi izvještaj davaocu tih sredstava i informira javnost putem svoje internetske stranice“; stav (6) Udruženje koje je dobilo sredstva za provođenje programa ili projekata od javnog interesa u provođenju programa ili projekta može ostvariti poreske, carinske i druge olakšice, u skladu s posebnim propisima“ i stav (7) „Vijeće ministara Bosne i Hercegovine će, na prijedlog Ministarstva, donijeti podzakonski akt kojim će se urediti kriteriji za izradu i provođenje programa i projekata od javnog interesa koje mogu provoditi udruženja“.

Nadalje, zakonima se predviđa da se udruženju i fondaciji može povjeriti da u okviru svoje djelatnosti vrši javne ovlasti. „Ako udruženje ili fondacija koji vrše javna ovlaštenja ne vrše povjerene poslove, u skladu sa svojim dužnostima, nadležni organ uprave koji vrši nadzor dužan je pisano naložiti organu upravljanja udruženja ili fondacije mjere za uklanjanje uočenih nedostataka, kao i poduzeti druge mjere u okviru svojih prava i dužnosti. Poslovi iz stava 1. ovog člana vrše se u skladu sa odredbama Zakona o upravi u Federaciji Bosne i Hercegovine (‘Službene

novine Federacije BiH', broj 28/97), koji se odnose na javna ovlaštenja.“

S druge strane, Zakon predviđa mogućnost proglašenja udruženja za udruženje od javnog ili posebnog značaja, te navodi da je potrebno kreirati kriterije za davanje statusa kao i za prenošenje javnih ovlaštenja na udruženje. Kriteriji za proglašenje udruženja od javnog značaja nisu doneseni, nego organi koji donose takve odluke zaključuju po *ad hoc* kriterijima i dostupnoj dokumentaciji. Primjer je Odluka o utvrđivanju posebnog značaja za Grad Sarajevo udruženja „Obrazovanje gradi BiH“, koja je na inicijativu gradonačelnice Benjamine Karić donesena 2. juna 2021. na osnovu člana 26. Statuta Grada Sarajeva. Drugi primjer je iz 2017. godine, kada je Općinsko vijeće Općine Novo Sarajevo donijelo Odluku o kriterijima, uslovima i načinima utvrđivanja boračkih udruženja sa statusom od posebnog interesa i društvenog značaja za Općinu Novo Sarajevo, navodeći da status boračkog udruženja od posebnog interesa i društvenog značaja može dobiti udruženje čije djelovanje prevazilazi interese njegovih članova, ako je namijenjeno zadovoljavanju potreba građana lokalne zajednice u oblasti boračko-invalidske zaštite i rješavanju statusnih pitanja članstva. Članom 4. se definiše potrebna dokumentacija za prijavu, a članom 5. se definišu kriteriji kojima se ne može mjeriti osnovni uslov naveden gore u tekstu.

Treći oblik finansiranja udruženja i fondacija je ugovorno, putem prebacivanja ovlasti, što je veoma rijedak slučaj, ali se ponekad koristi. Naprimjer, Ministarstvo sigurnosti BiH putem ugovora ovlasti udruženje da pruža usluge za žene žrtve nasilja ili trgovine ljudima. Ovaj oblik finansiranja karakteriše netransparentna dodjela sredstava bez javnog poziva, projektne aplikacije ili bilo kakve kontrole utroška sredstava.

PODZAKONSKI AKTI I PRAVILNICI

Najvažniji podzakonski akti koji se tiču finansiranja udruženja i fondacija u FBiH navedeni su u nastavku.

Pravilnik o kriterijima za finansiranje i sufinansiranje projekata u oblastima od javnog interesa koje provode udruženja i fondacije koji je na osnovu člana 56a, stav 2. Zakona o udruženjima i fondacijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 32/01, 42/03, 63/08, 76/11 i 94/16), člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), na prijedlog Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine, donijelo Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 176. sjednici, održanoj 5. 8. 2019. godine. Ovim pravilnikom propisuju se opći principi, kriteriji, postupak dodjele i ugovaranja sredstava iz budžeta Bosne i Hercegovine za projekte u oblastima od javnog interesa koje provode udruženja i fondacije, način ostvarivanja nadzora nad utroškom dodijeljenih budžetskih sredstava i druga pitanja od značaja za planiranje, finansiranje i sufinansiranje projekata u oblastima od javnog interesa koje provode udruženja i fondacije, ukoliko posebnim propisom nije drugačije uređeno. Institucije na državnom nivou su pokazale interes za ovaj pravilnik, ali još nije urađena analiza njegove primjene.

Federalno ministarstvo finansija je u februaru 2018. godine objavilo **Smjernice o minimalnim standardima dodjele budžetskih sredstava putem transfera i subvencija u Federaciji Bosne i Hercegovine**, što predstavlja ozbiljan korak naprijed u uređenju ove oblasti na federalnom nivou.

Na nižim nivoima postoji dosta dokumenata koji regulišu dodjelu finansijskih sredstava udruženjima i fondacijama. Tako je naprimjer Vlada Kantona Sarajevo, na 42. sjednici održanoj 22. 11. 2011. godine, donijela **Uredbu o kriterijima za finansiranje programa i projekata neprofitnih organizacija i udruženja koji se finansiraju/sufinansiraju iz budžeta Kantona Sarajevo**. Ovom uredbom utvrđuju se opći i posebni kriteriji za finansiranje programa i projekata neprofitnih organizacija i udruženja koji se finansiraju/sufinansiraju iz budžeta

Kantona Sarajevo, način podnošenja zahtjeva za dodjelu sredstava, način doznačavanja sredstava i nadzor nad utroškom sredstava od strane udruženja.

Jedan od primjera sličnih dokumenata na općinskom nivou je **Pravilnik o dodjeli sredstava iz budžeta Grada Živinice za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija i udruženja i izvještavanju o utrošenim sredstvima**. Pravilnik je donio gradonačelnik Živinica krajem 2019. godine i njime se utvrđuju postupak, izbor i finansiranje programa i projekata, neprofitnih i nevladinih organizacija i udruženja čije je sjedište na području grada Živinice (i van grada ukoliko su planirana budžetom) i čiji se projekti u potpunosti ili djelimično realizuju na području grada Živinice, kao i praćenje načina korištenja dodijeljenih sredstava.

Iako se ne radi o podzakonskom aktu, vrijedno je pomenuti da je Vlada Federacije BiH 13. marta 2014. godine donijela Odluku kojom je usvojila „Metodologiju za transparentno finansiranje projekata organizacija civilnog društva po standardima Evropske unije (LOD metodologija)“. Tada je LOD metodologiju Vlada FBiH preporučila na usvajanje i primjenu nižim nivoima vlasti – kantonima i jedinicama lokalne samouprave. Usvajanje ove odluke je rezultat višemjesečnih aktivnosti kroz koje je Savez općina i gradova FBiH, uz pomoć LOD III projekta, obavio konsultacije sa relevantnim ministarstvima FBiH i sačinio preporuke koje su dovele do pozitivnog prijema u Vladi FBiH. Kako je obrazloženo, cilj LOD metodologije je da pruži jasne procedure za transparentnu dodjelu sredstava organizacijama civilnog društva (OCD), uz osiguranje jačanja međusobnog povjerenja. Što je najvažnije, pravilna upotreba LOD metodologije putem maksimalizacije iskorištenosti (efikasnog i efektivnog trošenja) sredstava dodijeljenih organizacijama civilnog društva doprinosi ostvarivanju razvojnih ciljeva organa vlasti.

Za provedbu Metodologije nije potrebno osigurati dodatna budžetska sredstva, a za praćenje realizacije Odluke zadužena su federalna ministarstva pravde i finansija. Nije poznato da li ove institucije zaista prate realizaciju Odluke, ali je u okviru projekta ReLoAd sprovedeno istraživanje tokom 2020. godine. Naime, Savez opština i

gradova Republike Srpske i Savez općina i gradova Federacije Bosne i Hercegovine proveli su analizu praksi 21 partnerske jedinice lokalne samouprave (JLS) u Bosni i Hercegovini u oblasti Transparentno finansiranje organizacija civilnog društva (OCD) iz budžeta JLS. Analiza je pokazala da većina jedinica lokalne samouprave i dalje dodjeljuje do 30% budžetskih sredstava na osnovu konkurentskog i projektnog pristupa, ali je vidljiv trend povećanja udjela koji se dodjeljuje na taj način. Pet JLS dodjeljuje više od 50% sredstava na ovaj način. Deset partnerskih JLS povećalo je izdvajanja za OCD u 2019. godini u odnosu na prethodnu godinu, dok je u ostalim zabilježeno smanjenje izdvajanja. Partnerske JLS konkurentski pristup sve više uvode i u dodjelu sredstava sportskim i boračkim organizacijama. U pojedinim JLS i dalje se primjenjuje tzv. linearno dodjeljivanje sredstava, pri čemu svi projekti, odnosno organizacije koje su se prijavile na poziv dobijaju sredstva, a vrši se manja ili veća korekcija traženog iznosa da bi se omogućila raspodjela svim prijavljenima. Pozitivno je i nastojanje partnerskih JLS da ojačaju praksu nadzora i praćenja realizacije projekata OCD putem standardiziranih obrazaca izvještavanja, terenskih posjeta aktivnostima i direktne komunikacije sa korisnicima.⁹ Vidljivo je da ova praksa nije zaživjela u potpunosti, i da se većinom koristi za podjelu budžetskih sredstava koja su kombinovana sa projektnim sredstvima od UNDP-a.

9 „Najbolje prakse jedinica lokalne samouprave u okviru ReLOaD projekta”, oktobar 2020, ReLOaD

POSLJEDNJA DOGAĐANJA

Federalno ministarstvo pravde u saradnji sa UNDP-om u BiH vrši aktivnosti usmjerene ka unapređenju normativnog okvira za osnivanje i rad organizacija civilnog društva u BiH, u okviru projekta „Stvaranje povoljnijeg okruženja za civilno društvo” (engl. “Enable and Manage more Beneficial Civil Society Environment – EMBRACE”), koji finansira Vlada Kraljevine Norveške.

Projekat EMBRACE, u svojoj početnoj fazi, između ostalog, podrazumijeva i izradu procjene uticaja¹⁰ propisa koji bi uređivao predmetnu društvenu oblast, a koji bi prema trenutno važećim propisima na području FBiH predstavljao skup koraka u smislu definisanja problema i utvrđivanja ciljeva koji se predloženim propisom žele postići.

Zakonom o udruženjima i fondacijama FBiH nisu propisani uslovi, način, dinamika niti odgovornosti u pogledu finansiranja organizacija civilnog društva, i to posebno iz budžetskih sredstava i sredstava drugih organa vlasti. Takvi nedostaci su, između ostalih, doveli našu zemlju u poseban fokus međunarodnih organizacija, u prvom redu Moneyvala i FATF-a, koji su nakon niza evaluacijskih posjeta našoj zemlji zaključili da su organizacije civilnog društva u BiH izuzetno ranjivi pravni subjekti u okviru društvenog problema pranja novca i finansiranja terorizma, što je danas u svijetu prepoznato kao međunarodni problem prvog reda. S tim u vezi, BiH ima zadatak da unaprijedi čitav spektar pravnih propisa na osnovu kojih bi se borba protiv pranja novca i finansiranja terorizma učinila djelotvornijom i lakšom.

U junu 2021. godine Federalno ministarstvo pravde je otvorilo javne konsultacije putem svoje web-stranice,¹¹ gdje su ponuđena dva dokumenta:

- Procjena utjecaja oblasti finansiranja organizacija civilnog društva u Federaciji Bosne i Hercegovine
- Obrazac za provođenje skraćene procjene uticaja propisa (RIA)

¹⁰ Engl. “Regulatory Impact Assessment“ ili skraćeno RIA

¹¹ <https://www.fmp.gov.ba/bs/news-reader/poziv-za-javnu-raspravu.html>

Ovim putem je Federalno ministarstvo pravde, u kontaktu sa organizacijama civilnog društva, nastojalo podijeliti saznanja iz predmetne analize i kroz direktnu komunikaciju, primjedbe, prijedloge ili sugestije dobiti podršku za daljnje korake ka konačnoj izradi zakona o finansiranju organizacija civilnog društva u FBiH.

Kao odgovor na poziv za javnu raspravu Federalnog ministarstva pravde, Centar za promociju civilnog društva je pozvao udruženja i fondacije na online javnu raspravu 10. juna 2021. godine, u kojoj je učestvovalo 14 organizacija i Dragan Golubović, međunarodni konsultant, član Savjeta eksperata za neprofitno pravo Vijeća Evrope. Zaključak tog skupa je da je dokument ponuđen za javnu raspravu – a koji je osnov za izradu RIA obrasca – fundamentalno manjkav, da ni u jednom segmentu ne ispunjava zahtjeve za procjenom uticaja, te da ga stoga treba povući iz javne rasprave i pristupiti izradi novog dokumenta koji će ispunjavati sve propisane zahtjeve za analizu procjene uticaja propisa. Tek kada taj dokument prođe javnu raspravu, treba pristupiti izradi novog obrasca za provođenje skraćene procjene uticaja propisa i o tome također obaviti široke konsultacije sa organizacijama civilnog društva.

Nakon toga su u julu 2021. godine UNDP i Ministarstvo pravde BiH organizovali fokus-grupu u Međunarodnom centru za djecu i omladinu Grbavica u Sarajevu, a rezultati sastanka će biti stavljeni na raspolaganje zakonodavcu kao dodatni argument da se odlučnije krene u ispravno i transparentno regulisanje predmetne oblasti. Bitno je naglasiti da se tek nakon ovog procesa može očekivati početak aktivnosti na izradi i donošenju preporučenog zakona.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA I PREPORUKE

Institucije vlasti na raznim nivoima i dalje daju veoma značajne iznose sredstava iz javnih budžeta udruženjima i fondacijama u FBiH, uprkos pandemiji i izazovima koje je ona donijela. Iako su institucije većinom unaprijedile sistem podjele, praćenja i kontrole namjenskog utroška sredstava, i dalje je ta oblast nedovoljno uređena. Naročita slabost je praćenje rezultata i efekata finansiranih projekata, kao i transparentnost cijelog procesa dodjele sredstava kroz grantove udruženjima i fondacijama.

Nepostojanje političke volje za sistemsko rješavanje pitanja finansiranja organizacija civilnog društva, odnosno utvrđivanja jasnih kriterija za raspodjelu sredstva povezuje se i sa političkim upravljanjem civilnim sektorom. Nažalost, javna finansijska sredstva za udruženja i fondacije često se koriste kao sredstvo u službi političkih interesa, te se organizacije koje se finansiraju dijelom iz javnih budžeta izlažu dodatnim rizicima u smislu političke ovisnosti, narušenog legitimiteta i dovođenja u pitanje kvalitete i svrsishodnosti svih aktivnosti koje rade u zajednici.

Uz to, veliki izazov je generalna nesređenost i neuvezanost baza podataka udruženja i fondacija, a baze/registri koji su dostupni javnosti često sadrže netačne i/ili zastarjele podatke.

Preporuke:

- Unaprijediti klasifikaciju udruženja i fondacija, a naročito je neophodno uspostaviti bazu podataka organizacija koje su dobile finansijska sredstva iz javnog budžeta, kako bi se bolje razmjenjivale informacije i međusobno koordinirale aktivnosti različitih institucija i nivoa vlasti.
- Obezbijediti maksimalnu transparentnost procesa dodjele finansijskih sredstava udruženjima i fondacijama.
- Unaprijediti kvalitet procesa dodjele grantova udruženjima i fondacijama u raznim institucijama i na raznim nivoima vlasti, naročito koristeći primjere dobre prakse, kako iz BiH tako i iz drugih zemalja.

- Osigurati da se dodjela grantova iz javnog budžeta zasniva na jasnim kriterijima i uz upotrebu odgovarajućih obrazaca, koji su jasni i ne previše komplikovani.
- Kontinuirano provoditi i unapređivati izgradnju kapaciteta ministarstava i državnih službenika/ca koji dodjeljuju sredstva udruženjima i fondacijama.
- Obezbijediti edukaciju za udruženja i fondacije, potencijalne aplikante za sredstva iz državnog budžeta.
- Bolje regulisati rad udruženja i fondacija, naročito u pogledu finansijskih procedura koje propisuje Zakon o udruženjima i fondacijama, kako bi se spriječilo pranje novca i finansiranje terorizma. To je uslovljeno i preporukama Moneyvala i FATF-a.
- Ojačati Sektor za pravnu pomoć i razvoj civilnog društva pri Ministarstvu pravde BiH, naročito u pogledu jačanja podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva i koordinacije različitih institucija vlasti u pogledu finansiranja OCD-a.
- Ohrabriti institucije na državnom nivou da koriste podršku novouspostavljenog Savjetodavnog tijela Vijeća ministara BiH za saradnju sa nevladinim organizacijama, naročito prilikom promjena postojećih zakonskih i podzakonskih akata koji regulišu oblast finansiranja udruženja i fondacija iz javnih budžeta.
- Uraditi analizu primjene pravilnika i drugih podzakonskih akata koji regulišu ovu oblast, naročito onih koji su nedavno stupili na snagu (poput Pravilnika o kriterijima za finansiranje i sufinansiranje projekata u oblastima od javnog interesa koje provode udruženja i fondacije, na državnom nivou).
- Promovirati uvođenje mehanizma sufinansiranja projekata udruženja i fondacija koji su finansirani sredstvima EU ili drugih stranih fondova kojima treba sufinansiranje, na raznim nivoima vlasti.
- Unaprijediti aspekt procjene uticaja projekata koji su dobili finansijsku podršku iz javnih budžeta na oblast rodne ravnopravnosti, prava osoba sa invaliditetom, uticaja na okoliš i sl.
- Urediti dodatno oblast dodjele sredstava organizacijama na osnovu njihovog specijalnog statusa (sportske organizacije, organizacije od posebnog javnog interesa i sl.).

LITERATURA

1. Analiza pravnog, institucionalnog i fiskalnog okvira za organizacije civilnog društva u BiH, 2014. Centar za promociju civilnog društva
2. Analiza postojeće prakse saradnje vladinih institucija sa organizacijama civilnog društva, 2015. Kronauer Consulting
3. Analitički izvještaj: Mišljenje Komisije o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u Evropskoj uniji
4. Finansijska podrška javnih institucija nevladinim organizacijama u Bosni i Hercegovini u 2011. godini, 2011. TACSO
5. Finansiranje organizacija civilnog društva iz budžeta domaćih institucija – case study
6. Indeks održivosti organizacija civilnog društva u Bosni i Hercegovini za 2018. godinu, CPCD
7. Istraživanje, „Na pola puta“: Izdvajanja vladinog sektora za nevladin sektor u BiH za 2010. godinu, Fondacija za socijalno uključivanje u BiH i Centar za promociju civilnog društva
8. Izvještaj o poticajnom okruženju za razvoj civilnog društva 2019. CPCD
9. Odluka o privremenom finansiranju institucija BiH i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za period januar – mart 2021., april – juni, juli – septembar.
10. Najbolje prakse jedinica lokalne samouprave u okviru ReLOaD projekta, 2020.
11. Odluka o kriterijima, uslovima i načinima utvrđivanja boračkih udruženja sa statusom od posebnog interesa i društvenog značaja za Općinu Novo Sarajevo, 2017.
12. OPINION: Financing of Civil Society Organisations by the EU [own-initiative opinion], 2017. European Economic and Social Committee
13. Pregled finansijskih/financijskih pokazatelja za udruženja/udruge i fondacije/zaklade u FBiH za 2020. godinu, Finansijsko-informatička agencija
14. The Monitoring Matrix on Enabling Environment for Civil Society Development, about developments in Bosnia and Herzegovina throughout 2019. CPCD
15. Transparentnost i prakse lokalnih vlasti pri dodjeli javnih prostora, finansiranju i drugim oblicima saradnje sa OCD, dopunjeno izdanje 2020. CCI ACED
16. Usporedna analiza iskustava saradnje civilnog sektora i državnih institucija i tijela u procesu Evropske integracije u Crnoj Gori, Hrvatskoj i Srbiji, 2020. CEDEM
17. Zakon o budžetu institucija BiH i međunarodnim obavezama BiH za 2020. godinu
18. Zakon o budžetima u Federaciji BiH
19. Zakon o udruženjima i fondacijama BiH
20. Zakon o udruženjima i fondacijama FBiH
21. Zbirni registar udruženja i fondacija BiH

O AUTORICAMA

Aida Daguda, direktorica Centra za promociju civilnog društva od 2008. godine. Posjeduje respektabilno znanje o civilnom društvu u regiji Zapadnog Balkana, kao i o strukturi i oblicima međunarodne pomoći u BiH. Gospođa Daguda ima 25 godina iskustva u međunarodnim i lokalnim organizacijama civilnog društva. Predsjedava Savjetodavnim tijelom Vijeća ministara BiH za saradnju sa nevladinim organizacijama. Članica je Upravnog odbora Balkanske mreže za razvoj civilnog društva (BCSDN). Inicijatorica je najvećeg mentorskog programa za žene u Bosni i Hercegovini i nekoliko regionalnih inicijativa u regiji Zapadnog Balkana. Veoma je iskusna u upravljanju projektima, programima i organizacijama civilnog društva. Gospođa Daguda ima bogato iskustvo u razvoju povoljnijeg okruženja za razvoj civilnog društva, kao i institucionalnih mehanizama saradnje između vlade i organizacija civilnog društva, u Bosni i Hercegovini i u regiji Zapadnog Balkana. Posvećena je otvorenom dijalogu, rodnoj ravnopravnosti i aktivnom učešću u procesima donošenja odluka.

Dajana Cvjetković, magistrica komunikologije i menadžerica programa u Centru za promociju civilnog društva, organizaciji koja 25 godina radi na kreiranju podržavajućeg okruženja za rast i razvoj civilnog društva i demokratskih vrijednosti, istraživanju trendova i analizi statusa civilnog društva sa fokusom na stanje u oblasti organizacija civilnog društva, njihovih kapaciteta, stepena kvaliteta i svrsishodnosti saradnje sa institucijama vlasti. Kao menadžerica programa svakodnevno je na izvoru informacija koje se tiču djelovanja civilnog društva, odnosa sa različitim nivoima vlasti, saraduje sa svim predstavnicima i predstavnicama vlasti u BiH i medijima. Najviše je ponosna na rad sa organizacijama civilnog društva, posebno na njihovoj profesionalizaciji i jačanju kapaciteta kroz direktnu podršku, mentorstvo, dodjelu i monitoring grant sredstava. Velika je zaljubljenica u obrazovne procese, posebno u obrazovanje odraslih, što potvrđuje i njena posvećenost SMART Centru za obrazovanje odraslih u Centru za promociju civilnog društva.

O INICIJATIVI

Inicijativa za monitoring evropskih integracija Bosne i Hercegovine neformalna je koalicija organizacija civilnog društva koja doprinosi praćenju reformi i nadgleda primjenu politika, prava i standarda Evropske unije, fokusirajući se na pitanja demokratizacije, vladavine prava te ljudskih i manjinskih prava. Više o Inicijativi saznajte na: <http://eu-monitoring.ba/o-inicijativi/>.

Aktivne članice Inicijative su:

Aarhus centar u BiH, Sarajevo
Asocijacija za demokratske inicijative, Sarajevo
BH novinari, Sarajevo
BIRN BiH, Sarajevo
Centar za istraživačko novinarstvo, Sarajevo
Centar za mlade Kvart, Prijedor
Centar za promociju civilnog društva, Sarajevo
Fondacija Cure, Sarajevo
Fondacija 787, Sarajevo
Forum ZFD, Sarajevo
Helsinški parlament građana, Banja Luka
Inicijativa mladih za ljudska prava u BiH, Sarajevo
Udruženje Kali Sara, Sarajevo
Udruženje Mreža za izgradnju mira, Sarajevo
MyRight – Empowers People with Disabilities, Sarajevo
Oštra Nula, Banja Luka
Transparency International u BiH, Banja Luka/Sarajevo
Tranzicijska pravda, odgovornost i sjećanje, Sarajevo
TRIAL International, Sarajevo
Sarajevski otvoreni centar, Sarajevo
Vaša prava BiH, Sarajevo
Zašto ne, Sarajevo
Zemlja djece, Tuzla

Inicijativu koordinira:

Sarajevski otvoreni centar
dajana@soc.ba

Inicijativu podržavaju:

Centar za socio-ekološki razvoj, Banja Luka; Centar za ljudska prava Univerziteta u Sarajevu; Crvena, Sarajevo; Green Council, Sarajevo; Infohouse, Sarajevo; OKC Abrašević, Mostar; Perpetuum mobile, Banja Luka; Udruženje PEKS, Tuzla; Vesta, Tuzla; Vanjskopolitička inicijativa BH, Sarajevo; Zeleni Neretva, Konjic, ELSA, Sarajevo.

